

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de două ori pre septembra: Duminecă și Joi. — Prenumeratia se face în Sabiu la expeditiile postei pre afară la c. r. poste cu banii gata prin scrisori francate, adresațe către expediția. Pretiul prenumerației pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr 2 ANULU XXI.

Sabiu, in 719 Ianuariu 1873.

tră celelalte părți ale Transilvaniei pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iéra pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și tieri strene pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâiă ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetare cu 3 1/2 cr. v. a.

Sa dispara nemultiamirile.

Pare ca este o mâna nevediuta, ce conduce afacerile tierilor noștri, nu spre a se linisci odata, ci spre a se turbură și mai tare. Amu avut dinaintea noastră agitațiunile electorale, cari de-să nu au fostu impreunate cu verșari de sânge (afara de secuime) au oferit destula materia de meditat cu asupra instituțiilor celor frumose și asupra modului cum se aplică și asupra intrebării, ca pentru ce se aplică asiă. Erōrea politica din partea românilor, cu ocasiunea mentiunilor alegeri, că consecintia a erōrei celei mari dela 1865 incōce, a ilustrat și mai mult decât aru fi dorit ori care român bunu impregurarea, ca cum a fostu de binevenita erōrea acēstă a celor ce le place a aplică instituțiunile cele frumose ale unei constituiri numai in partea loru. Resultatul inse la tōta intemplarea este să va fi, cându se voru deseptă toti cei gresiti — nemultiamire.

Disputele conlocutorilor sasi pentru drepturile loru avitice, formulate in puncte, său ori cum, ori-cătu voru și ele imbracate in frasă erudite și impenate cu câte unu citat din vr'o carte vechia, de a cărei origine nu ia datu nimenie de urma, remanu și voru remané niscesusintie a nacronistice. Să déca din vr'o impregurare, de cari astadi suntu multe, in cercuri normative, totu le-aru lasă conlocutorilor sasi vre-unu privilegiu estră pentru densii, ceea ce este astadi, va crescă și mai tare — nemultiamire.

Dietă voiesce sa reguleze instructiunea media, a esmisu o comisiune, carea sa elaboreze unu proiectu. Comisiunea, după cele ce a transpirat pâna acum in publicu se vede ca vorbesce despre instructiunea din scōele medie, dura cugeta la magiarisare și de aceea, de acum umple inimile tuturor celor ce nu au renuntat inca la limbă și naționalitatea loru, de — nemultiamire.

Serbii, e dreptu ca au gresit, cându au deschis agitațiunilor politice pōrtă că sa intre in biserică. Regimul s'a interesat de causa, a ordinat comisariu regescu, inse, după cum ceteau in diurnale, cestiunea se incurca totu mai tare in locu sa se descurce, diurnale magiare, fără de stemperu, propunu din tōte puterile loru guvernului sa caseze constitutiunea bisericei și sa o imbrace in absolutismulu pașticu și tendintă acēstă produce in toti serbi, și in cei moderati, indignare și — nemultiamire.

Croatii cauta demultu o modalitate de impacare, lucrurile se discuta, se tragana, iéra se iau in desbatere. Acum de curendu apare o brosura, carea desbate cestiunea impacării in modu vehement, ce e dreptu, dura o impregurare neespllicable aduce la lumina niscesu miserabilităti, cari punu pre guvernul ung. intr'o pusetiune pre cătu de neplacuta pre atătu și de delicata, lu punu pre guvern in pusetiunea de a tramite unu necroatu in Agramu, că sa guverneze pre croatii, carii de sigur prin o măsură că acēstă voru și intaritati in modu artificiala la — nemultiamire.

Ce sa fia tōte aceste tocmai in tempulu cându trebuie sa ne domolim resemientele reciprocu, pentru că sa putem ajunge la consolidarea situatiunei comune a tuturor ce sărtea ne-a pusu sa simu laolalta?

Său ca amaraciunea lui „P. Napló“, ce si-o versă in dilele aceste asupră unui Löher din München, ni da o deslușire la tōte aceste. Amaraciunea lui „P. N.“ vine din asertiunea (lui Löher), carele denegă vitalitatea elementului magiaru și-lu dechiară pre acestă de osendit la mōrte și din alte considerante, afara de putienata sea numerică. Neamtiulu dîce, ca magiarii nu au industria, nu au comerțul nu au științie, ci numai — aristocrația și de aceea suntu osenditi de a se contopi său in elementul nemtiescu, său in celu slavicu.

Este naturalu că sentintie că a lui Löher sa provoće fōrte neplacuta pre o națiune că cea magiara, carea de o miia de ani s'a sciutu pastră intre, și domnī preste atătea elemente, fără de a aduce o cultură propria națiunale din patria originale. Dara este și mai naturalu, ca acum, după ce a dovedit elementulu magiaru ca se potu sustenă și potu forma unu statu intre, și preste elementele din giurulu seu, fără de a să le apropiă celu putienu de sine: pre calea supunerei și amenințării, tocmai acum, va fi pre cu anevoia a să le apropiă, ba procederea acēstă va fi impreunata cu periculu.

Se poate să aceea ca consotii lui Löher nu mai potu stă, au perduț pacientă de a acceptă după unu procesu mai indelungat și voru conflicte din tōte părțile, bellum omnium contra omnes et omnia in patria nostra, pentru că in turburăla sa se pescuișca dorintă cea demultu nutrita de a ne duce pre toti, cu totulu, in imperia cea fericitorie a germanismului, in carea după cum dîcea altu docentu privatu dela universitatea din Vienă pre la 1862-3, déca nu vomu voi sa intrămu de voia buna sa ne māne cu armă!

Aru face asiă dura bine cei dela centru, că sa mai lapede din naturelulu loru celu furbinte, sa nu asculte totu-déună de sioptirile mefisto-felice ale reneghiloru nemiesci, cari, māne poimāne, potu sa facă că Sincovici cu ai sei, cu croatii, adeca după ce a vediut ce se lucra intre croati și denuncia; dura sa nu asculte nici de servilismulu celor ce voiescu sa castige in josu popularitatea estina și poate să alte castiguri.

Nemultiamirile săru topă atunci că nēu'ă și aru pută apoi dd. Löher et consortes sa scrie ori-căte brosuri, ca noi in pace și inignela ne-amu caută cu totii de trebile nostru.

In „Lumină“ alătu următoriul circularu sub Nr. 1707/1872 indreptat către toti protopresbiterii și inspectorii scolari din districtul consistoriului Aradului:

Excelenta Sea Inaltu Prea sănătulu Domnul Arhiepiscopu și Metropolitul alu românilor gr. or. din Ungaria și Ardélu, Andreiu Baronu de Saganu, condus de archipastorescă sea ingrijire pentru cleru și poporu, spre a-i inlesni mediile de a cunoșce mai aproape și genuinu chiamarea pa-

storale, carea este impreunata cu molte greutăți, și spre a inlesni și poporului cunoșcerea indeitoriilor sele facia cu asceptările dela clerus, de curendu mai inavoi și înfrumuseță literatură nostra bisericăescă cu unu nou opu alu seu, intitulat „Stodiu pastoralu“ tiparit in Sabiu in tipografiă archiepiscopală, la anul 1872.

Considerându valoarea literară și practica precum și necesitatea acestui opu: lu recomandăma din adinsu spre procurare nu numai pretimei noastre, cărei, — prin acestu opu, — i se va osüră sarcina cea grea pastorale, afăndu întrensiul indrumare măngaițor in orele fatale; și și tuturor carutarilor mireni, cu altă mai verosu, cu cătu ilustrulu Autoru, la compunerea acestui opu a tenuțu contu nu numai de desvoltatiunea pastoralului, ci și de tōte juristările actuale, in cari clerul și poporul nostru potu veni in relatiuni cu credinciosii de alte confesiuni.

Opulu acestă coprindiendo in sine 8 cōle costa cr. și se poate procură dela tipografiă archiepiscopală in Sabiu.

Aradu, in 7 Decembrie, 1872

Protopriu Iacovici
Episcopul Aradului.

Ministrul de cultu și de învățămēntu, cu datul 10 Decembrie, 1872, Nr. 32,488 a trimis tuturor jurisdicțiunilor (comitatelor, orașelor etc.) ordinatiunea urmatore:

Dela introducerea articolului de lege 38 din 1868, ministeriul, ce sta sub conducerea mea, s'a nisoit din respoteri a delatură tōte greutățile ce împedescă învățămēntul popularu, și totu-odata a facut tōte despusețiunile legale pentru execuțarea acestei legi. Strădoințele, purcește din aceasta lege, au dejă inca acum rezultate visibile, totu-si aceasta afacere este de presentu numai in stadiul primu alu desvoltării sele; in calea desvoltării sele i stau și acum'a pedeci, cari precum se pare, numai prin riguroșa aplicare a despusețiunilor legei, se voru potă pestece.

„Dietă a dorit sa sprinăcească acēstă lege și ou ajutoriul altor legi; asiă punctul f) din § 22 alu articulului de lege 18 din 1871, ordinează: cumca comon'a este indatorata a se îngriji de scolile sele și de alte asemenei institute; totu asiă §§ 40 42 c) 44 70 și 87 d) din articuloul de lege 8 1872, (legea de industria) prin regularea învățămēntului pentru învățații de industrie, vine într'ajutorul legei de învățămēntu, cari ordinationi tōte dovedescu, cumca legalatiunea nu numai este petrunsa de importante causei, ci se și străduesc sa asecură legei rezultatul și efectu.

„Organele ce suntu anumite pentru mantinerea învățămēntului, pentru realizarea intenționilor spirituali și morali, ale legei — precum suntu, pentru scolile confesionali: autoritățile locale și superioare ale comunităților confesionali; pentru scolile comunale: scaunele scolare, senațele de scola comitatense, inspectorii cercualii de scole — in cele mai multe casuri numai asiă potu cāstiga validitatea numitelor despusețiuni ale legei, deoarece organele recurg la sprinăculu oficialu alu jurisdicțiunilor in casu cându observa leneviri și renitea intru execuțarea numitelor despusețiuni.

„Organele legale, anumite mai susu, căroră li s'a incredintat regularea învățămēntului popularu, dela aducerea legei de învățămēntu pâna astadi au recursu adese-ori la jurisdicțiuni pentru sprinăculu necesariu, dura cu dorere au trebuitu sa se convingă, cumca la acēstă recercare, nu tōte jurisdicțiunile și-au implinitu detorintă loru, său celu putienu n'au împlinito cu necesariu rapădiune, punctualitate și rigore de lege.

Dupa ce acum jurisdicțiunile, conformu articulu-

Protocolul

Conferintie tienute din partea membrilor delegatiunei congresuale române in Aradu, la 19 si 20 Decembrie vechiu 1872.

Presenti : Ilustritatea Sea prea săntitulu domnul Episcopu diocesan Procopiu Ivacicoviciu, presedintele delegatiunei, Vincentiu Babesiu referinte si notariul delegationei.

Membri : Constantin Radulescu avocat din Lugosiu, si Ioanu Popoviciu protopresbiterul Versietului. Membrii administrationei fondurilor Dr. Atanasiu Siandor si Lazaru Ionescu, ambii din Aradu.

In lipsa numerului completu de membri ai delegatiunei, nu se potu tiené sedintia formală spre a aduce decisiuni meritoriale, ci conferintia se marginesc a luá de-o cam-data la deliberare numai obiectele de mare necesitate si urgintia precum :

1. S'a aflat de lipsa in privintia administrationei fondurilor a se tiené o consultatiune prealabila cu membrii epitropiei respective.

2. S'a cedito si notificatu reprezentatiunea Escentiei Sele domnului administratoru alu patriarchiei serbe din Carloveti Nicanoru Gruiciu cu datul 5/17 Decembre a. c. nr. 949, prin carea descopersu abuzurile comise de episcopu Caransbesului si protopresbiterulu român alu Panciovei cu privire la comunale mestecate Alibunari si Satulu nou, atingendu si Iamulu-micu ; in privintia căror a s'a aflat de lipsa, mante de lote :

a) A se comunicá domnului Episcopu din Caransebesiu reprezentatiunea de sub intrebare, cu rogarea de a-si dà cătu mai curerdu explicationile si declaratiunea sea in privintia puncturilor gravaminali, si cu receroarea : ca domnulu Episcopu, dupa potentia sa incongiure complicatiunile in comunale mestecate, mai vertosu prin incorporarea loru formale mante de incovintiarea acelor de complanare prin competintia legale.

b) Escentiei Sele dlui administratoru patriarchal, sa se scrie despre acesta mesura si totu de odata sa se arete Escentiei Sele, ca anomalii in actele de despartire s'a intemplatu si prin alte locuri, ce provine de acolo, ca crestini nostri in dorintia loru de a se despărți ierarchicosce cu orice pretiu, n'au sciutu altfelu a se ajutoră, decât invindu-se a remâne provisorminte intr'aceea-si biserică, si despărțiendu-se numai nationalitate. Alte aparatiuni dopa noi sunu una motivu mai multu d'a promová iera nu de a impiedica pertractările de despartire si de a avea pentru statul transitoriu multa conviintia.

2. Cestiunea in privintia cererei de a se delega unu județiu pentru procesele in privintia comunelor mestecate unde n'a succesiu impacatiunea amica.

3 S'a aflat cu cale : A se pune in contielegere cu Escentiei Sele administratorulu patriarchie serbe in acea privintia, că sa se combine modulu de a cere impreuna, conformu punt. XX alu involelei delegarea tribunalului orasienescu de Pest'a, si fiindu ca tribunalulu militarescu din Temisiór'a a incetatu, si unu tribunalu comunu pentru pările făstelor confinie militare nu esiste, iera apelatorulu pentru aceste părți este la curia reg. din Pest'a, dora va fi oportunu a cere si pentru acele-si părți delegarea acelui-a-si tribunalu din Pest'a.

4. Cestiunile pentru procesele comunelor mestecate unde n'a succesiu impacatiunea amica.

S'a aflat de lipsa : A se provocă acele comunităti pre calea concernintelor protopresbiterale române, in a căror a tienutu eadu, ca pre cătu voriescu a incepe procesu, sa-si tramita protocolele despre incercarea fără succesu de impacatiune si invoreia că procesele sa se incépa sub conducerea si priveghierea delegatiunei, tôte de o potiriva.

5. Protestulu românilor din comun'a mestecata Ciacov'a contr'a actului de despartire ;

Se afla de necesitate : A sa emite unu membru alu delegatiunei ; anume dl Constantiu Radulescu, că comisiunea concerninte sa examineze causele de gravamine si sa lamurăscă tôte dubietătili, anume : ca fost'a primita impacatiunea numai prin cei optu subscrisi, seu prin multimea poporului romanu ? ca de ce nu s'a cerutu seo nu s'a facutu conserierea susfletelor si pretiurea averilor si celealte dubietăti că se aducu in protestu si se vor mai escă la investigatiune.

6. Cele-lalte multe obiecte

Sau reservatu deliberatiunei ulterioare, cându se va tiené alta adunare completa a delegatiunei.

(Urmărea subscririle.)

Russi'a si Germani'a.

Celmu in „la Republique Francaise“ dela 30 Dec. urmatorele espectoratiuni culese din diurnale :

„Jurnalulu „Times“ a publicat de curendu o corespondintia din Berlinu prin care se observa atitudinea ostila a pressei ruse satia cu Germani'a. Cela din urma voiajui lui principelui Carolu, fratele imperatorului Guillaume, la Petersburgu, a pus din nou la lumina acestu contrastu batatoriu la ochi ale unei curti simpatice Prusiei si a unei opinioni

Ioan'a, Mari'a, Amali'a inca suntu nume. Aceleia se dau copiiloru, suntu nume barbatesci ; cesteia se dau fetișeloru, suntu nume femeiesci.

Mai numiti-mi óre căte-va nume barbatesci si femeiesci !

Numiti-mi acum si óre căte-va nume de animale de casa din partea barbatescă si totu atâtea din partea femeiescă !

Ioane ce trebuie sa faca cine-va cându te provoca ?

Trebuie sa-mi numesca numele. Dara cându aru voi sa cera ce-va dela tine ? Atunci pre lângă numele meu trebuie sa mai numesca si aceea ce voiesce sa cera. Cându voi dîce : incaltiaminte, ce o folosescu, se numesce „papucu“ seu : scriosrea, ce o tramite cine-va, se numesce „epistola“, ce amu facutu ? Ai numit uumele incaltiamintei si alu scrisorei.

Asiá dara „papucu“ „epistola“ inca suntu nome. Mai numiti vre-o căte-va nume de ce-va ce se afla in scóla !

Vede-li, tôte numele acestea le potemu coprinde sub o singura numire : sustativu, (pentru ca pote sustâ de sine singuru in vorbire). In fine deschidiu invetiatoriulu ABCdariulu va face cu elevii incercare de a scôte dintr'o bucată óre-care tôte numele proprii, ale animalelor si a lucrurilor, cu unu cuventu numele sustative.

Dupa ce se va si convinsu invetiatoriulu despre perfecta capire a sustativului in extensiunea in carea li s'a propusu pote purcede la propunerea unei noue părți de vorbire d. e. a vii pietivu-i.

Spre acestu scopu va luá invetiatoriulu a mână unu obiectu d. e. o bucată de creta si o va aretă elevilor. Dupa aceea va prinde in ceea-lalta mână o pelaria (négra), va intrebă dupa numele obiectelor acelor'a, i va intrebă apoi ca cum suntu acele-a ? alba, négra. —

POZIÓRA.

D i s e r t a t i u n e

Genuta in siedint'a din 29 Octombrie 1872 a societătiei elevilor inst. Archid. din Sabiu.

de I. Munteanu cler. an. III.

(Urmare din nr. tr.)

Cursulu I seu alu incepatorilor.

In privintia fipsărei tempului cându are sa incépa invetiatoriulu cu elevii instruirea in gramatica, cestiunea inca nu e pre deplinu deslegata. Unii afirmă ca și elevii din clas'a II sa se impartsase de ea ; altii pretind că deodata cu cetirea. Eu a-siu dice ca și inainte de acesta prin exercitii orali intuitive sa se comunice micutilor elementele cele mai fundamentale din gramatică.

Acesta voru constă la inceputu din analisarea constructionilor simple in cuvinte, a cuvintelor in silabe, a silabelor in sonuri d. e. „Cartea are foi.“ Câte cuvinte amu spusu aici ? — Despre ce amu vorbitu-eu si amu disu ca are foi ? — Ce mai numim noii „foi“ afara de cele ale cărtiei ? Asiá dara ciresiulu, mestecanul . . . inca are foie ? Prin ce se deosebesc acestea de foile cărtii ? — Tu iuca ai ce-va intocm'a dupa cum are si carteia foi, etc. Totusi ce nu ai ? — Cuventulu „ca-sa“, din câte părți constă ? Dara „nu-ca“, „u-re-chia“, „earu“ ? — Câte sonuri audi in silabă „sa“ si in silabă „pa“ ?

Dupa ce va fi facutu invetiatoriulu exercitiul acesta cu mai multe exemple pote intreprinde manevrul in form'a contrara, deprindiendo-i a compune elevii din sonuri silabe, din silabe cuvinte, iera din cuvinte constructioni.

Mai departe i va indrumá intru a scî face unu

felu de asemeneare intre cuvintele astine de o categorie si deosebire intre cele straine. Asiá d. e. Ioanu, Petru, Aureliu ; bou, vaca ; nuou, sagu etc., seu pétra ; 15, cantamu si alt.

Mai târdiu, cam in lun'a a 4-a seu a 5-a dela inceputulu anului scolasticu, pote face invetiatoriulu incercare si cu unele părți ale vorbirei, precum suntu : sustativulu, aieptivulu si verbulu, insa numai in cele mai esentiali. Pentru sustativu o aru puté face cam in urmatorulu modu.

Simione ! Cunosci pre vecinulu teu de a drépt'a ? (se presupune ca si din geografi'a locala si-au castigatu elevii atât'a cunoștința de a se sci orientă, trebuie sa scie face deosebire intre „inainte“ si „inderertru“, „drépt'a“ si „stâng'a“ prebas'a căror a potu invetișa usioru cele 4 regiuni ale lumiei). Cunoscu. Doprce ce-lu cunosci ? Eu lu cunoscu, fiindu ca-lu vedu de multe ori. Ce vei face cându vei voi sa povesteci ce-va despre vecinulu teu unui'a, care nu-lu cunoscu, d. e. voiesci sa-i spunu mamei tale ca vecinulu teu ti-a datu eri unu mără ? I voi spune ca e-lu mi-a datu eri unu mără.

Sî cine este e-lu ? mama-ta nu va scî. Aceasta este, — arata cu mân'a spre respectivulu vecinu. — Bine, eu lu vedu, inse mama-ta fiindu ca dens'a nu este de satia, nu-lu pote vedé. Ce vei face dura ?

I voi spune ca-lu chiama Traianu.

Sî ce ai facutu prin acesta ? I-amu spusu numele. Asiá dara cuventulu Traianu este unu nume.

Ce nume are vecinulu teu de a steng'a ? Octaviu. Cari suntu numele vecinilor tei Pavile ? Georgiu de a drépt'a mea si Silviu de a steng'a mea. Dara numele vecinilor tele Ioana, cari suntu ? Mari'a de a drépt'a si Amali'a de a steng'a mea. Trajanu, Octaviu, Georgiu si Silviu suntu nume ;

publice esprimandu săcă siovaire nenicrederile sele către imperiul germanu. Corespondentulu lui „Times“ constată, cu multă parere de reu, ca cu totă silintele autorităților moscovite, trei părți din jurnalele ruse persistă în declamatiunile loru anti-germanice, și servitorile gelosu alu politicei germane, esita de a blamă în „Times“ cu severitate acăsta atitudine.

O alta fōia englesă inca, „Pall Mall Gazette“, afirma, acum in urma, ca Prussi'a consideră pre Franci'a și pre Russi'a de inimicile sele mortale. Acăsta asertione a provocat o via intempiare din partea fōiei oficiose: „Nord deutsche allgemeine Zeitung“. Jurnalulu principelui de Bismarck recunoște ca, in ceea ce privesce pre Franci'a, nimic'ă nu s'a disu mai multu, după cum se pote vedea din istori'a celoru din urma trei secoli; se mira ince cum pune și pre Russi'a pre aceeași linia; numai acei'a, dice fōia germana, care au interesu a turboră pacea europeană, descoperu o ura mutuală acolo unde nu esista decătu spiritul de a se intielege și a se aprecia reciprocu.

Astfelu, după tes'a oficiosa, dispositionile putin favorabile ale poporului rusu pentru națiunea germană aru si o cestiu de puru capriciu, pre cāndu Germani'a n'a facutu nimic'a că sa pote merită aceste sentimente ostile. Acăsta lesa este in opositiune flagrantă cu realitatea. Pres'a germană și scriitorii germani, dela isgonirea primului imperiu, n'a incetatu unu momentu de a intretene ur'a in contra poporului rusu, căruia nu-i pote ierta independentia ce le-a datu.

Spre a nu cită decătu numai unu singuru exemplu, vomu mentionă istori'a resbelor independenției germane din 1813 și 1814 de H. Beitzke, majoru in retragere. Acestu uvrugiu rezulta dela o parte pâna la alt'a, o animositate violentă in contra aliatei dela 1813, conchidiendu cu acăsta frasa:

„Deca Germani'a voiesce a cucerí unitatea sea, va avea inca a se mesură cu poporul și cu suveranul rusu.“

Brosiur'a generalului de Voigts-Rhetz: „Important'a strategică a marelui ducatu de Posen intr'unu resbelu rusu-germanu, și tientirile in provinciile Balticei, nu prea suntu ierasi de natura a atrage pre Russi'a.“

In acela-si tempu sentimentele, ostile in contra Germaniei, castiga putinu cătă putinu chiaru in jurnalele rose cele mai moderate. Avemu inca astădi subt ochi o seria intréga de articoli publicati

Mai cunosci tu N. obiecte albe? lăptele, néu'a, paretele cum suntu? Dara obiecte de cele negre cunosci? negrél'a, cărbunele, tabl'a cum suntu? Dara turnul cum e? inaltu. Ce mai este inca inaltu? muntele, bradul etc. Cum e sōrele (lun'a, stelele)? luminoso. Nóptea? intunecosa.

Cuvintele: alb, negru, inalt, adun, lăminosu, frumosu, bunu, etc. ce ni arata? Ni arata ca cum este unu lucru (sustativul). Si pentru ca se aiaptă óre-cum pre lângă alte cuvinte, se si numescu a i e p t i v e.

Niclitia! anumeră-mi vre-o căte-va aieptive. Ce numim noii aieptive? Pentru ce „diligentu“ e uno aieptive?

Dupa ce va mai fi facutu inca o recapitulare preste cele dejă invetiate pote invetiatoriul trece la a 3-a parte a vorbirei, la verb u.

Si aici va purcede totu in modulu indigitatu mai susu, si iera atingendo verbulu numai in părțile sale cele mai generali, precum urmăza:

Olimpio, ce face Sabin'a? scrie. Dara Victori'a? celesce. Ce facem toto-déun'a insinute de prelegeri? cantâmu. Ce facem nóptea? durmim, Dara acum? siedem. Ce arata cuvintele: scrie, cetece, durmim etc.?

Arata ca ce face Sabin'a, Victori'a . . . arata o lucrarare. Tieneti dara minte, dragii mei, cuvintele cari, ni spunu ca ce face unu nume óre-care, cari ni arata lucrarea sustantivelor, le numim verbe.

Ce suntu cuvintele: plângu, alergu, batu? Dara: Petru, negru, voinicu, banu? Ce faci Teodore? ascultu. Ce face Livia? sioptesce. Cum lu vei admoniá pre Livia? nu siopti!

Urmăza inca o reprivire asupra materiei perse, și după ce elevii cunoscu atât oralu, câtă și din bucatile de ceteră din ABCdaru sustantivele, aieptivele și verbele, li se dau apoi și occupațiuni scripturistice care ince nu au sa constee din altu

de jurnalulu „Viestnik Europu“ (unu felu de Revue des Deux Mondes rusa) care este departe de a fi unu organu panslavistu, satia cu politic'a germană in orientu.

Conduit'a Germaniei, după ultimulu resbelu, inspiră multe inchietudini revistei ruse, pentru sōrtea slavilor din Austro-Ungari'a, din imperiul otomanu și polonesilor din Posnani'a. Politic'a germană voiesce a se servi de Austri'a pentru tientirile sele in orientu: ceea ce este ince mai curiosu, e ca „Viestnik Europu“ consideră conservationea Turciei ca unu scopu politicu al Russiei. Adeveratul interesu rusu, cere că Turci'a sa se transforme într'o confederatiune compusa de diferiti populi creștini, sub dominatiunea Sultanului.

Deca Turci'a aru intră cu franchetia pre calea concessiunilor reale, o resculare din partea creștinilor era devenită putinu probabilă; apropierea marelui imperiu slavu aru face acăsta solutiune pacifica, posibila și durabila. Pressiunea directă a Germaniei asupr'a Turciei n'ară si nici decum pericolosa; ea devine ince prin intermedierea Austriei. Pre cātu tempu dualismulu, adeca opresiunea slavilor, subsista in Austri'a, unic'a cugetare a Germaniei va si de a intinde dominatiunea magiara asupr'a tierilor vecine.

Trecendu apoi la situatiunea interioara a Austro-Ungariei, „Viestnik Europu“ adaoga:

„Jurnalismulu austro germanu n'are rusine de a deselecta, in secolulu alu noue-spre-diecelea, teorii din epoca pagâna, asupr'a poporelor barbare, condamnate a si slave naturali ale poporelor civilisate. D's, acăsta pressa, merge cu nerusinarea pâna acolo, a chiemă nationalitatea cehă, o națiune barbara. Pacea interioara a Austriei, acăsta mare cestiu europeană depinde numai singuru de germani.

„Deca germanii aru voi sa traiescă cu si sub unu picioru de egalitate, Austri'a aru devenită puternica și lioiscita; in casulu contrariu, nu este decătu o singura solutiune possibila:

„Resbelulu de rasa și disparitionea Austriei.

„Ce voro devenit atunci cehii și slavonii din Carinthia și din Sîria? Germanii nu voro lasă sa le scape aceste tieri, căci in 1848, parlamentul din Francfortu a declarat dejă aceste provincii ca parte integranta din Germani'a!

„Diu nenorocire inca, este inadmirabilu sa nu se gasescu unu diplomatu rusu, care sa supraveghidă, in asemenea casuri, interesele dinastice, si sa nu permită că Boem'a, Moravi'a, Carniol'a cet. sa fie incorporate cu Germani'a. Acăsta aru si a sacrificat Sud-Vestulu Russiei influenței și politicei

germane, după cum, vai! astădi Poloni'a și Nord-Vestulu Russiei apartinu speculatorilor germani.

Branu, 30 Decembre 1872.

(Anunțare si dare de séma publicului.)

Corpulu invetiatorescu branenu in sedinti'a sea extraordinară din 27 Dec. v. 1872 a decisu a mai dă ierasi uno balu pentru crescerea și inmultirea „Fondului scolarilor seraci.“

Diu'a tienerei balului este 14/26 Ianuaru 1873 in sal'a edificiului comunale in Branu.

Corpulu invetiatorescu branenu convingendu-se — inca din 14 Ian. 1871 cāndu s'au pusu fundamento la „Fondul scolarilor seraci“ — de generozitatea prea demnilor barbati și patroni, si contându sōrte multă la sprințul acelor'a nu s'au inselatu; căci in anulu 1872 ierasi facendu-se unu balu totu spre scopulu susu aratatu au fostu caldurosu sprinținitu din partea multor'a; dara cu deosebire su sprinținito prea scumpulu nostru scopu din partea unor barbati intru adevetu inteligenți și bine meritati; ale căroru, prea onorate nume cu mare bucuria și cu multă placere lo cetești noi acum, iera posteritatea le va celi in venitoriu in „Gaz. Tr.“ nr. 22 din 1871 si in „Telegr. Rom.“ nr. 20—22 din anulu 1872; cari nume dimpreuna cu toti ceilalți, cari voru urmă pre venitoriu cu prea onor. nume ale d-lorū contribuitorii se voru pestră totu-de-unu spre dulce memoria in archivulu bibliotecii conferintei noastre.

Vediendu atât'a dragoste din partea bravilor contribuitorii către prea scumpulu nostru scopu, nu numai nu slabim, ci inca cu multă mai multu ne confirmâmu in sperantia și contânu ierasi la caldurosul sprințu de pâna acum: „Dreptu aceea avandu nadejde că acăstă a intrebuintâmu multă inrasnăela.“ 2. corint. c. 3. v. 12. si in intielesulu sănsei scripturi din altu locu unde dice: „Cereti si vi se vadă; cautati si ve-ti astă; bateti si vi se va deschide.“ mat. c. 7. v. 7.

Inrasnimu a caută și a cere, batandu cu anima plina de mangaiere și de sperantia la usile săracui barbatu bine simitorii și doritorii de lomina și progresu, si a cere bun'a voiala și indurarea acelor'a spre a ne sprințini și acum pentru că sa ne facem toti partasi la fundarea acestui buou comunu.

Noi cei ce amu sadită și sadim, cu d-vostra, care a-ti udatu și odăti, suntemu un'a, pentru ca: „celu ce sadesce și celu ce uda suntu un'a, si fia-

ce-va, decătu sa arete d. e. mâne, fia-care elevu scrisce pre tabliti'a sea: 5 sustative, 5 aieptive și 5 verbe. Cu privire la ortografia, din cele de pâna aci va formulă regul'a: Scrie asiā cuvintul după cum l'ai vediutu scrisu in carte! Si asiā se incheia cursulu I.

Cursulu II.

Cursulu alu II se pote incepe cu recapitularea celoru cuprinse in cursulu I, ince cu óre-cari amplificări și adaus. Dupa ce s'au convinsu invetiatoriul ca elevii au priceputu bine cele spuse pâna acum despre sustantivu, va definiá notiunea acestui'a dicendu: Tote numirile (numele vietătilor) si ale nevietătilor se numescu cu unu cuventu sustative. Mai departe: de vietăti se tienu animalele și ómenii. Numele cestoru din urma se numescu si nume proprii, iera ómenii insisi se numescu și personae, pentru ca suntu in stare a dă dela sine sunetu, potu vorbi. Iera intre nevietăti deosebim sustativele acelu cari ni spunu numele lucrurilor vediute, audite, si intre cele nevedute, neaudite etc. Uou exemplu va dă mai multa lumina.

Hermino, numesce-ne unu obiectu din cele ce se află in scola! Ce si puté dice despre mésa? De unde scii ca e patrunghiulara (in 4 cornuri)? pentru ca o vedu.

Numesce-ne insisarea zucharulu! De unde scii ca zucharulu e dulce? Pentru ca l'amu gustato. Cum e metas'a? De unde seii ca metas'a e fina? findea o amu pipaitu etc. Ce felu de cuvinte suntu mésa, zucharu, metasa? Pentru ce ele suntu sustative? Prin ce amu ajonusu la cunoscerea loru, ca cum suntu? prin vedere, gustare, pi-paire . . . Asiā dara sustativele care le putem cuprinde cu ajutoriul celoru 5 simturi, le numim sustative concrete și reale.

Tote cele-lalte pre cari nu le putem cuprinde

cu simturiile noastre, ci ni le putem numai inchipui, se numescu sustantive a b strase și de a i.e., precum d. e. fericire, sănătate, intelepciune etc. Regul'a de pâna acum după care au invetiatu elevii a distinge intre genulu masculinu și femininu, nefiindu suficiente se pote inlocui resp. lamuri prin urmatore: Tote sustativele din limb'a română in starea loru nearticulata se sfersiesc pre unu din sonurile (vocalele, sunantele): u, e și á. Cându vorbim numai de unu lucru dicem ca se astă in numerulu singuritu; iera cāndu vorbim de mai multe lucruri int'ona, dicem ca acelea se astă in numerulu inmultito, d. e. prunu, pruni; scolaru, scolari etc. Terminatiunea sust. mascul. din sing. se schimba la inmult. in i. d. e. s. fagu, im. fagi; s. nuci, im. nuci; s. boiu, im. boi; s. parete, im. pareti.

Femeninele și neutrele schimba terminalinnea in e. d. e. s. capra, im. capre; s. mésa, in. mese; s. cuptoriu, im. cuptorie etc.

Excepțiunile (abaterile dela regulele generali) se voru tracta de către inv., ince mai târdu după ce lucrurile fundamentali și normative s'au petrunsu si cuprinzu din destulu. Sustativele cari la singuritu se potu impreuna cu cuvintielulu u n u, iera la inmultitu cu d o i dicem ca arata unu ce barbatescu, se tienu de genulu (soiulu) masculinu; cari la singurita se potu impreuna cu cuvintielulu u n 'a, la inmultito cu d ó u e dicem ca arata ce-va femeescu, se tienu de genulu femeinu; iera cari la singurita se impreuna cu u n u , si la inmultitu cu d ó u e, findea nu suntu nici curatul masculin nici femeinile se numescu sust. de genulu neutr u.

Cam atât'a despre sustativu. Venim apoi la pronume. (Va urmă.)

care va luă plată sea după ostenelă sea." 1 corint. c. 3. v. 8.

Nu putem trece cu vederea și a nu aminti să aceea, că nu cumva sa insieșe parerea pre cineva a crede, ca acelea prea generoșe contribuiri ce s-au adunat până acum s-au consumat; său că vele ce se voru adună voru servi dreărora de petreceri găle și seci, și ca se voru consumă pentru scopuri profane; ci numai și numai pentru scopul nostru filantropicu susu aretat și adoptat dejă.

Deci pentru că sa delaturăm și departăm dela noi ori-ce ideea dubitativa de o parte, și pentru că sa corespondem pro deplinu statutelor noastre de alta parte alaturăm aici totu-deodata și ratio-

niciul alu doilea pre anul 1872 după cum urmă:

1. De la punerea fundamentului la „fondul scolarilor seraci“ din 14 Ianuarie 1871 până în 1 Iauru 1872 s-au adunat unu capitalu de:

137 fl. 21 cr.

Acestu capitalu din 1 Februarie a. c. până astazi a adusu unu venit de 31 fl. 60 cr.

Acum computandu-se și pre-facendu-se venitulu in capit. dău laolaltă unu capitalu de 168 fl. 81 cr., din cari subtragendu-se spe-

sele de 10 cr.

avemu astazi unu capitalu de 168 fl. 71 cr.

cetesce ună sută siese-dieci și optu floreni

și 71 cr. v. a. gața.

Capitalul acesta l-amu castigatu și voim a-lu mai adunge, cresc și mari pentru scopul nostru susu aretat :

„Nu umblându in viclesiug . . . ci ca are-

tarea adeverolui, recomandandu-ne conscientiei tutu-

roru omeneilor inaintea lui Ddieu.“ 2 corint. c. 4.

v. 2. „Cuprindeti-ne! pre nimenea n-amu nedrep-

titu, nimenii n'amu facutu stricaciune; pre nimenea n'amu insielat.“ 2 corint. c. 7. v. 2.

Cuprindeti-ne asiā dara și acum, sprinindu-

ne in scopul nostru! căci pre nimenea nu vomu nedreptati; nimenii nu vomu face stricaciune și pre nimenea nu-lu vomu insielă.

„Eu chiamu pre Ddieu martorul asupră sufletului meu.“ 2. corint. c. 1. v. 23.

Corpulu invetitorescu
Teodoru Popu,
presedinte.

Georgiu Tanaseescu
că secretariu.

Varietăți.

** Pusca nouă, tun nou. Foile rusești spunu ca in fabric'a de feru dela Helsingors in Fini'a s'a inventat o pusca nouă și unu tunu nou, ambe de construcținea de a se încarcă pre dinapoi. Pusca bate la 1300—1500 pasi și pusca inca odata asiā de iute, că pusca americană. Tunul de câmpu bate pâna la 7000 pasi; servitiul lui recere patru seciori; intr'o minuta se potu dă cu elu 12—15 puscaturi.

** Expediția scientifică engleză. Guvernul englez a organizat o expediție scientifică dela care se ascăpta interesante rezultate. A echipat vaporul Challenger de poterea a 400 cai pentru a opera in tempu de trei luni totu feliul de esplorări sub marine. Succesul unei expediții anterioare, sub direcția profesorului Carpenter, a fostu cauza principala care a angajat pre guvernul a organizat această expediție. D. Carpenter a sondat oceanul pâna la trei mile de adencime; a gasit preste totu locul semne de viață animală și probe ca formarea loru continuă in fundul mărei. A rezolvat in mai multu căte-va probleme despre curinte, cari, inaintea lui, oferă dificultăți neresolvabile.

Profesorul Thompson este de astă-data siefului corpului scientific care se va imbarca pre vaporul Challenger. Elu iā cu sine unu naturalist, unu botanist și unu fotograf. Capitanul vaporului Challenger este chiaru elu singur unu hidrografu forte cunoscutu. Unu laboratoru de chimia și aparate scientific de ori-ce natură voru fi instalate pre bordu.

Cele mai curiose suntu acelea inventate pentru

radicare esantilōnelor pamentului sub marina la ori-ce adencime și pentru observarea efectelor luminei ori cătu de departe s'ară poate coborî cine-va. Dela 1772, dat'a celei dintâi expediții a capitulului Cook, nici o alta expediție mai importantă, și organizată unicamente in interesulu scientiei n'a parasit costele engleze.

* * * Un nobil devotamentu. — Intr'o di o schela pre care se gasea doi zidari, se rupse d'odata. Ei se refugiară pre o scandura reu sprinuita, care nu potea salvă decât pre unul din ei. Unul dintr'acești nenorociți, intielegându că pertrea loru comună era sigura, striga indata, adresându-se către sociul său: — Esci tu insurat? — D'a, respunse celu-laltu. — Ai tu copii? — Amu siese. — Eu n'amu de locu, eu trebuie să moriu! Si parasindu scandura, care începea să se incovaiă sub pecioarele loru și sfaramă capul de pavagiu. „Viitorul.“

* * * Hotia pentru recuperarea sufletelor din purgatoriu. O dama, sfându-se acum cătu-va tempu in trenul Andaluziei in Spania, oprit la Guida-Real se adresă in urmatorii termini către siefulu bandei.

— Pentru alu cui comptu lua-ti banii voiajorilor?

— Pentru comptulu sufletelor din purgatoriu, respunse siefala.

— Fii seriosu, domnule, adaușe dam'a cu siguranță; ve facu aceasta întrebare, pentru că amu libera trecere dela comitetulu carlistu și dela comitetulu federalu. Prin urmare, republicanu său absolotistu, ori-ce vei fi, trebuie să me lasati să trecu fără a me despoia.

— D'a, domnă; dara la dracu, după cum v'amu spusu, noi nu lucrămu pentru o cestiu politica, ci pentru a recuperări, prin medilocul unoru milii însemnate, sufletele purgatorului.

— Acestea dise, siefulu smulse portu-moneul voiajoriei.

Dev'a, 23 Dec. st. v. 1872.

Domnului Dobo de Rusic'a!

(Urmare.)

Si apoi că acusarea in contr'a mea sa fia și mai apesarore, și mai efectuoasa la scopu, m'a acusat, cumca eu o rezoluție magistratului in limb'a magiară la contrariul său numai de aceea nu amu vrutu a o inmanuă, pentru că era in limb'a magiară; sub regimul nemtisesc tătu rezoluționile și scrisorile se faceau numai in limb'a germană, și se dău la partide; și nimeni dintre români nu se impiedecă de limb'a germană, că cum m'amu impede-
catu eu de rezoluția data in limb'a magiară.

Ei in urmarea acusei susu pomenite amu fostu silitu a me justifică, și amu comprobătu, cumca eu rezoluționea din vorba, că ieri primita, și că astădui si transis'o sfara la Sibotu.

Ioaian Viorel a si capetatu o rezoluție comitală pre acus'a sea in contr'a mea; in care i s'a spusu, că acus'a e sfara temeu. Astădu se pote sfătui in archivul magistratului.

Apoi unu astfeliu de omu se tiene de naționalistu, de omu intelligent, adeca invetiatu! Unu astfeliu de omu sa apere cauza națională! Uoui astfeliu de omu sa te incredi, și sa-ti faci cauza comună cu densulu!!!

Acestă e laudatulu ingrijitoriu, și operatoriu de școală din Sibotu! Cu acăstă ai inmarită d-ta salarialu invetitorescu in Sibotu (—pentru că s'a facutu seciorul densului invetiatoriu acolo).

Alte acușări facute in contr'a mea in anul 1869 la magistratul și la comesulu nu le amu însemnate, pentru că nu erau asiā ponderoșe, și erau mai rare. Apoi clic'a din Orastia inca nu era asiātare pre fatia activă in contr'a mea, că in anii urmatori.

Dara din acușările cele din anii 1870 și 1871 parte cea mai mare o amu însemnată; și adeca:

a) La ministeriul de interne amu fostu acu-

satu in anul 1871 de trei ori; in Ianuarie nr. 921. — in Apriliu nr. 9543. — in Maiu nr. 14,114.

b) La ministeriul de justiția in Ianuarie 1870 nr. 2487, și in Septembrie 1871 nr. 15,914.

c) La comesulu din Sabiu amu nomai 8 in-

semnate, sub nr. 1473—1628—2363, din anul 1870. Apoi sub nr. 187—404—554—555 și 834 din anul 1871.

Acușările deasupră numerotate, și cele-lalte

tote neinsemnate in contr'a mea au numai unul si

acela-si isvoru, și suntu fabricate in Sibotu și in Cujiru — firesce după informaționile și sumuțările capelate din Orastia, dela magistratul incătu atingu lucruri oficiose interne, despre cari numai magistratul potu ave scire.

Cuprinsul acușărilor susu pomenite in contr'a mea era multu și greu — dara in tătă cam unul și același cu nisice modificări putinete.

2. In acuș'a data de Munerescu in Ianuarie 1871 la ministeriul de interne sub nr. minist. 921 erau vre-o 25 de puncte in contr'a mea, și amu fostu siliti in vre-o 14 căle de harhia a me declară pre ele. (Cauta nr. magistr. 2764/1870. — nr. 915—917—927 ex 1871.)

Scopul și chiaru petitoulu a lui Munerescu a fostu, ca pre mine cu ocazia organizației de judecătorie sa nu me respecte, că nu sun apă, atătu pentru moralitatea său inmoraltatea mea, cătu pentru nequalsificativă mea specială judicială.

Munerescu cu clacasi mai aveau o dorere; durerea de inspectoratul meu politicu.

In privința inspectoratului, cu scopu de a me se căte din elu, că să-lu apuce altul, unu membru de ai elicei, m'au acușat și la comesulu din Sabiu.

Acuș'a acăstă data la comesulu era totu de unu cuprinzut cu cea data de Munerescu singurul la ministeriu. — Dara acăstă, de-si facuta de Munerescu, era subscrisa de alții, adeca: prot' degradat Bercianu, Mariutiu antistă suspendat, și alți vr'o căi-va insi sedosi, amagiti, uinelte proste, caru sun scieau, ce cuprindea scrisorea.

Acușele acestea amendăne, ună dela ministeriu in privința nedenumirei mele cu ocazia organizației de judecătorie, și altă dela comesulu in privința inspectoratului, s'au intalnit la magistratul in Orastia.

Apoi in Septembrie 1871, când la ministeriul de justiția se pregăteau denumirile de judecători cu activitatea cea mai mare, au tramisu susu numitii Cogăieni o acușă nouă facuta de Munerescu, că unu ursoriu la cea deasupră citata. Acuș'a acăstă e adusa de mine inainte in „Telegr. Romanu“ nr. 100. sub nr. minist. 15,914/1871.

In acuș'a acăstă au adusu acușatorii inaintea invinuirea calumnă de purtarea mea scandalosă și excesiva atătu in oficiu, cătu și sfara de oficiu — dara firesce sfara sapte speciale, sperându ei, că-si voru ajunge scopulu și cu suspiciună generale in contr'a mea. Pre acuș'a acăstă, care o amu in copia vidimata, m'amu declarat eu, s'au declarat acușatorii, și s'au cerutu informație specială de-spre mine.

(Va urmă.)

Concursu.

Pentru stationea de capelanu lângă bețărul parochu Moise Topercianu din Apoldu de Josu, protopresbiteratul greco-oriental al Mercurei se deschide pre bas'a inaltei rezoluționi consistoriale dto 25 Octobre 1872 nr. cons. 928 pâna in 31 Ianuarie 1873 concursu.

Emolumentele suntu:

Jumetate din tătă venitele parochiale ale numitului parochu și anumitu:

a) Din salariul parochialu esolvit din cass'a alodiala de 300 fl. v. a.

b) Venitul jumetate după epatrafiru dela 240 familii.

Doritorii de a ocupa acăstă stațiune, suntu avisiți, a-si tramite concursele instruite conform Statutului Organiciu la oficiul protoprebetului greco-oriental al Mercurei.

Apoldu de Josu in 30 Decembrie 1872.
Comitetul parochialu greco-oriental.

(1—3)

ANUNCIU.

Subscrisulu aduce la cunoștință onor. publicu cumca si-au schimbato cuartirul său din strad'a Cisnadie in strad'a Macelarilor (Fleischergasse), nr. 17, la „Hotel de România“ inepoi in curte, odăia nr. 2.

Si totu deodata se recomanda cu totu feliul de lucru de specia sea, atătu barbatescu cătu si femeiesc, cu preturi cătu se potu mai moderate.

Ioanu Lupu,
maiestru pantofariu in Sabiu.

(1—3)